
Ársskýrsla Jafnréttisstofu 2011

Jafnréttisstofa – Borgum v/ Norðurlóð - 600 Akureyri
Sími: 460 6200 – Bréfsími: 460 6201 – Netfang: jafnretti@jafnretti.is
www.jafnretti.is

EFNISYFIRLIT

INNGANGUR	4
HLUTVERK OG SKIPULAG	8
STARFIÐ 2011	9
RÁÐGJÖF, EFTIRLIT OG UPPLÝSINGAR.....	9
JAFNRÉTTISÁÆTLANIR	9
SKÝRSLUR OG UMSAGNIR	10
ÞINGSÁLYKTUN UM FRAMKVÆMDAÁÆTLUN Í JAFNRÉTTISMÁLUM.....	10
UMSAGNIR.....	10
SKÝRSLA UM KENNSLUBÆKUR Í SÖGU FYRIR MIÐSTIG GRUNNSKÓLA.....	11
SKÝRSLA UM OPINBERAR NEFNDIR, RÁÐ OG STJÓRNIR	11
SKÝRSLUR FYRIR ALÞJÓÐASTOFNANIR	11
NEFNDIR OG VINNUHÓPAR.....	12
AÐGERÐAÁÆTLUN VEGNA OFBELDIS Á HEIMILUM OG KYNFERÐISLEGS OFBELDIS.....	12
AÐGERÐARÁÆTLUN STJÓRNVALDA GEGN KYNBUNDNU OFBELDI ÁRIN 2011-2015	12
JAFNRÉTTISFULLTRÚAR RÁÐUNEYTA	12
KYNJUÐ HAGSTJÓRN	12
MANNRÉTTINDASKRIFSTOFA ÍSLANDS.....	13
RÁÐGJAFANEFND UM STYRKI TIL ATVINNUMÁLA KVENNA.....	13
VELFERÐARVAKTIN	13
JAFNLAUNAVOTTUN.....	13
STARFSHÓPUR UM AUKNA ÞÁTTTÖKU KARLA Í JAFNRÉTTISSTARFI	13
FJÖLMÍÐLANEFND	13
FRAMVKÆMDANEFND UM LAUNAJAFNRÉTTI KYNJANNA.....	13
MÁLÞING OG OPNIR FUNDIR	14
JAFNRÉTTISÞING	14
JAFNRÉTTISTORG.....	14
8. MARS	14
FRÆÐSLUDAGUR UM KYNBUNDIÐ OFBELDI	14
KVENNASÖGUGANGA	15
VITIÐ ÞÉR ENN EÐA HVÆÐ?	15
LANDSFUNDUR JAFNRÉTTISNEFNDA SVEITARFÉLAGA.....	15
24. OKTÓBER	15
16 DAGA ÁTAK GEGN KYNBUNDNU OFBELDI	15
FRÆÐSLUFUNDIR OG ERINDI.....	16
NÁMSKEIÐ	17
STAÐA JAFNRÉTTISMÁLA OG JAFNRÉTTISLÖGGÖFIN	17
NÁMSKEIÐ UM GERÐ JAFNRÉTTISÁÆTLANA	17
NÁMSKEIÐ UM KYNJASAMÞÆTTINGU	17
JAFNRÉTTISFRÆÐSLA FYRIR KENNARA OG STARFSFÓLK SKÓLA	18
KYNJUÐ HAGSTJÓN OG FJÁRLAGAGERÐ	18

VERKEFNI	18
SÖFNUN TÖLULEGRA UPPLÝSINGA	18
KARLAR TIL ÁBYRGÐAR.....	18
SAMSTÍGA - SIDE BY SIDE	18
RÉTTUR ÞINN – MIKILVÆGAR UPPLÝSINGAR FYRIR ERLENDAR KONUR Á ÍSLANDI	19
SAMSTARF UM FRÆÐSLU GEGN KYNBUNDU OFBELDI	19
EVROPUSÁTTMÁLI UM JAFNA STÖÐU KVENNA OG KARLA Í SVEITARFÉLÖGUM	19
RANNSÓKN Á KENNSLUBÓKUM Í SÖGU FYRIR MIÐSTIG GRUNNSKÓLA.....	19
ÚTGÁFA OG VEFSÍÐA.....	20
HEIMASÍÐA JAFNRÉTTISSTOFU.....	20
GREINAR Á HEIMASÍÐU JAFNRÉTTISSTOFU.....	20
DAGATAL	20
DRÖGUM TJÖLDIN FRÁ	21
RÉTTUR ÞINN	21
LÖG UM JAFNA STÖÐU OG JAFNAN RÉTT KVENNA OG KLARA.....	21
NORRÆNT SAMSTARF	22
NIKK – NORRÆNA RANNSÓKNASTOFNUNIN Í KVENNA- OG KYNJAFRÆÐUM	22
SAMSTARF INNAN EVRÓPU OG Á ALÞJÓÐAVETTvangi	22

INNGANGUR

Undir lok ársins 2011 bárust þær fréttir að Ísland væri efst á jafnréttislista World Economic Forum þriðja árið í röð. Það er athyglisvert að Ísland bætti við sig stigum en að þessu sinni var bætt við spurningum varðandi ýmsa þætti svo sem lagasetningu, fæðingarorlof og skatta. Þetta eru ánægjuleg tíðindi sem á fyrst og fremst að nýta til að ná enn meiri árangri og krefjast enn frekari úrbóta.

Árið 2011 hófst á Jafnréttisstofu með útkomu bæklingins *Réttur þinn* sem unninn var í samvinnu við Mannréttindaskrifstofu Íslands og fleiri með styrk frá evrópska Progress sjóðnum. Hann er einkum ætlaður konum af erlendum uppruna og var gefinn út á sex tungumálum. Hann er þannig upp byggður að öðru megin á opnunni er textinn á íslensku en hinum megin á viðkomandi tungumáli. Hann getur því nýst til íslenskukennslu. Þar er skemmst frá að segja að mikil þörf reyndist fyrir bæklinginn og hefur þurft að prenta hann margsinnis, einkum á pólsku. Þriðja árið í röð gaf Jafnréttisstofa út dagatal sem að þessu sinni var helgað staðalmyndum eða réttara sagt nauðsyn þess að brjóta upp staðalmyndir kynjanna.

Borgarstjórn Reykjavíkur boðaði verulegan niðurskurð á leikskólum borgarinnar með sameiningu skóla og þar með fækkun starfsmanna ekki síst yfirmanna. Viðbrögð leikskólakennara voru hörð og sá Jafnréttisstofa sér ekki annað fært en að blanda sér í málið þar sem um margfalt jafnréttismál var að ræða. Við sögu komu launamál kvenna, fækkun yfirmanna af kvenkyni hjá borginni og síðast en ekki síst aðgengi að leikskólum og leikskólauppeldið sem skiptir samfélag okkar gríðarlegu máli. Ekki er enn ljóst hver langtímaáhrifin verða en fróðlegt væri að kanna það.

Snemma árs setti velferðarráðherra á laggir starfshóp um aukna þátttöku karla í jafnréttisstarfi og hélt hann allmarga fundi á árinu. Hópurinn tók þátt í jafnréttisdögum Háskóla Íslands og rétt fyrir jól var boðað til opins fundar um það hvort karlamening væri ofbeldismening. Starfshópurinn á að skila skýrslu til ráðherra með tillögum um aðgerðir til að virkja karla í jafnréttisbaráttunni.

Í byrjun febrúar var haldið fjölmennt jafnréttisþing í samræmi við nýju jafnréttislögin frá 2008. Velferðarráðherra lagði fram viðamikla skýrslu um þróun mála ásamt ýmsum tölulegum upplýsingum. Umfjöllunarefnið á þinginu voru fjölbreytt og má þar nefna mansal, jafnréttismál innan Evrópusambandsins, þátttöku karla í jafnréttisumræðunni og kynbundið ofbeldi. Á þinginu var kynnt viðamikil skýrsla um ofbeldi karla gegn konum í nánnum samböndum sem ráðherra lagði síðar fyrir Alþingi. Því miður hefur hún ekki verið rædd á þinginu.

Á árinu urðu miklar umræður um staðgöngumæðrun í tengslum við tillögu sem lögð var fram á Alþingi. Mjög skiptar skoðanir voru um það hvort leyfa ætti staðgöngumæðrun hér á landi en hún er ekki leyfð á hinum Norðurlöndunum. Jafnréttisstofa fékk tillöguna til umsagnar sem og mjög mörg önnur þingmál og fagnar því að sjálfsgöðu að fá tækifæri til að leggja mat á frumvörp og þingsályktunartillögur, koma með góðar ábendingar eða gagnrýni.

Í febrúar lauk viðamiklu norrænu verkefni um foreldraorlof á Norðurlöndum og kom lokaskýrsla út á Norðurlandamálum. Þarna er um athyglisvert verkefni að ræða sem snertir mjög þá umræðu sem nú á sér stað um alla Evrópu um lækkandi fæðingartíðni, takmarkaða atvinnuþátttöku kvenna og litla þátttöku karla í uppeldi barna en úr öllu þessu vill Evrópusambandið bæta. Það er stefnan en þess verður að geta að í nokkrum löndum EU er veruleg andstaða við aukna atvinnuþátttöku kvenna að

ekki sé minnst á aukin áhrif þeirra og völd. Ákveðið var að þýða skýrsluna á ensku og kom hún út rétt fyrir jól. Hægt er að nálgast hana á heimasíðu Norrænu ráðherranefndarinnar www.norden.org.

Um mánaðarmótin febrúar-mars var haldinn árlegur fundur kvennanefndar Sameinuðu þjóðanna, *Commission on the Status of Women*. Á hverjum fundi eru umræðuefni miðuð við kafla í Pekingáætluninni frá 1995. Að þessu sinni voru meginumfjöllunarefni stúlkubarnið og möguleikar kvenna til menntunar og starfsþjálfunar. Á fundinum var lýst yfir formlegri stofnun *UN Women* og þar með voru fjórar stofnanir innan SP sem fengust við málefni kvenna sameinaðar. Haldinn var hátíðarfundur þar sem nýráðinn framkvæmdastjóri Michelle Bachelet flutti skörglega ræðu og frægar leikkonur lögðu stofnuninni lið. Að venju stóðu Norðurlöndin sameiginlega að hliðarviðburðum á fundinum með stjórnmalamönnum og sérfræðingum.

Í hundraðasta sinn var haldið upp á 8. mars um allan heim. Jafnréttisstofa efndi til fundar á Akureyri um stöðu kvenna og karla á vinnumarkaði undir heitinu: *Er þetta allt að koma? Í Reykjavík* var m.a. haldinn fundur undir yfirskriftinni: *Staða konunnar er laus til umsóknar*. Samkvæmt mælikvörðum World Economic Forum er staða kvenna á vinnumarkaði veiki hlekkurinn hjá okkur ekki síst hvað varðar launamun og hlut kvenna við stjórn fyrirtækja og eign á þeim. Árið 2013 ganga löggin um kvóta í stjórnnum hlutafélaga og einkahlutafélaga í gildi og þá fer landið vonandi að rísa hvað varðar þann þátt.

Í mars samþykkti ríkisstjórnin þriggja ára áætlun um innleiðingu kynjaðrar hagstjórnar og fjárlagagerðar. Öll ráðuneyti og nokkrar undirstofnanir hafa unnið að verkefnum á sviði kynjaðrar hagstjórnar og mörg námskeið voru haldin á árinu, þar af nokkur með þátttöku erlendra sérfræðinga. Fræðslunámskeiðin tengdust Progressverkefni sem Jafnréttisstofa hefur annast og snýst um fræðslu fyrir stjórnsýsluna um kynjasambættingu en segja má að kynjuð hagstjórn sé hluti af henni.

Í maí undirritaði Ísland nýjan sáttmála Evrópuráðsins um baráttu gegn kynbundnu ofbeldi. Sáttmálinn felur í sér margvíslegar skuldbindingar og aðgerðir sem vonandi sér stað fljótlega hér á landi. Eftir er að þýða sáttmálann á íslensku en Evrópuráðið hefur þegar gefið út bækling á íslensku um hann. Þarna bætist enn einn bandamaður við í baráttunni gegn kynbundnu ofbeldi sem brýnt er að nýta.

Í maí var samþykkt ný og viðamikil framkvæmdaáætlun ríkisstjórnarinnar í jafnréttismálum. Hún inniheldur alls 43 verkefni og er frábrugðin fyrri áætlunum að því leyti að verkefni eru flokkuð eftir áherslusviðum en þau eru: stjórnsýsla, vinnumarkaður, kyn og völd, kynbundið ofbeldi, menntir og jafnrétti, karlar og jafnrétti, alþjóðastarf og loks eftirfylgni og endurskoðun. Vinna við mörg verkefnanna er þegar hafin.

Annað árið í röð tók Jafnréttisstofa að sér að annast árlegan fræðsludag um kynbundið ofbeldi. Að þessu sinni var markhópurinn heilbrigðisstarfsfólk og var haldin vel sótt ráðstefna í Háskóla Íslands í samvinnu við velferðarráðuneytið, Rannsóknarstofnun í barna- og fjölskylduvernd við Háskóla Ísland og Rannsóknarmiðstöð gegn ofbeldi við Háskólann á Akureyri. Auglýsingar voru birtar í ríkissjónvarpinu og bæklingur gefinn út.

Þann 19. júní var að vanda farin kvennasöguganga á Akureyri í boði Jafnréttisstofu og í samvinnu við Zontaklúbbana á Akureyri, Minjasafnið og Akureyrarbæ og var hún vel sótt. Gangan tengdist ráðstefnunni *Vitið þér enn eða hvað?* sem haldin var í kringum sólstöður á Akureyri. Jafnréttisstofa var með málstofu á ráðstefnunni undir heitinu: *Í framtíðarlandinu*. Þar var vöngum velt yfir

kynjajafnrétti framtíðarinnar í ljósi loftslagsbreytinga og þess vanda sem mannkynið stendur frammi fyrir vegna hlýnunar jarðarinnar og vaxandi mengunar.

Jafnréttisstofa nýtti sér verkefni Vinnumálastofnunar fyrir námsmenn og réði „sumarstúlku“ Kristínu Lindu Jónsdóttur til að vinna rannsókn á kennslubókum í sögu fyrir grunnskóla en það hafði lengi staðið til. Verkefnið reyndist svo umfangsmikið að ákveðið var að taka eingöngu fyrir kennslubækur á miðstigi grunnskóla. Skýrslan sem kynnt var í september vakti mikla athygli og umræður en í ljós kom að saga Íslendinga var álíka kvenmannslaus og þegar Rauðsokkur sungu textann um kvenmannslausa sögu Íslendinga árið 1975. Nokkuð var deilt um aðferðafræði en það má ljóst vera að flestir höfundanna nýttu ekki þau tækifæri sem gáfust til að draga konur og störf þeirra fram í dagsljósið. Mennta- og menningarmálaráðuneytið tók málið til skoðunar, krafðist úrbóta og er þess að vænta að kennslubækur framtíðarinnar verði skárri. Það er eins gott að vera vakandi yfir því að bæði strákar og stelpur framtíðarinnar geti speglað sig í sögunni og að hún höfði til beggja kynja.

Í september var haldinn árlegur landsfundur jafnréttisnefnda sveitarfélaga, að þessu sinni í Kópavogi. Fundurinn tókst mjög vel og var afar fróðlegur að vanda. Fjallað var um jafnréttishugtakið í víðu samhengi, rætt um skyldur sveitarfélaga, áhrif Héðinsfjarðarganga á byggð og mannlíf, aðgerðaráætlanir gegn kynbundnu ofbeldi o.fl. Fjórir frumkvöðlar í jafnréttismálum úr röðum kvenna í Kópavogi voru heiðraðir og veitt voru jafnréttisverðlaun bæjarins.

Á haustmánuðum gaf Jafnréttisstofa að venju út skýrslu um kynjahlutföll í nefndum og ráðum á vegum ríkisins. Skyllt er að minna á að 15. gr. jafnréttislaga kveður á um að hlutur hvors kyns um sig skuli ekki vera minni en 40% í öllum nefndum, stjórnnum og ráðum á vegum opinberra aðila nema að hlutlægar ástæður komi í veg fyrir slíkt. Þróunin hefur verið í rétta átt og hafa sum ráðuneytin tekið sig verulega á meðan örfá virðast eiga í erfiðleikum með að fara að lögum sem auðvitað gengur ekki.

Þann 24. október var þess minnst að 36 ár voru liðin frá kvennafrídeginum mikla 1975. Jafnréttisstofa tók þátt í ráðstefnu í Háskóla Íslands um þátttöku kvenna í stjórnámálum undir yfirskriftinni: *Hernaðarlist og valdaklækir*. Umræður urðu mjög fjörugar og var mikið rætt um stöðu stjórnmalaflokkanna eftir hrun, skort á trausti og hvaða möguleikar væru í stöðunni.

Þá er aðeins eftir að geta 16 daga átaks gegn kynbundnu ofbeldi sem var óvenju viðamikið að þessu sinni á Akureyri en Jafnréttisstofa tók einnig þátt í átakinu í Reykjavík. Fyrst er að nefna að haldinn var fundur í Glerárkirkju þar sem Guðrún Ebba Ólafsdóttir kynnti bók þeirra Elínar Hirst *Ekki líta undan*. Fundurinn var mjög vel sóttur og áhrifamikill. Þá komu sálfræðingarnir Einar Gylfi Jónsson og Andrés Ragnarsson norður til að kynna verkefnið *Karlar til ábyrgðar*. Peningar hafa fengist til að auka þjónustuna og mun hún nú ná út fyrir höfuðborgarsvæðið. Byrjað verður á Norðurlandi en síðan er ætlunin að kynna verkefnið og koma upp þjónustu víðar um land. Á mannréttindadegi Sameinuðu þjóðanna 10. desember kom rithöfundurinn Vigdís Grímsdóttir í heimsókn og las upp úr bók sinni *Trúir þú á töfra?* auk þess sem fjallað var um kynbundið ofbeldi og mannréttindi í tilefni dagsins.

Margt fleira mætti nefna úr starfi Jafnréttisstofu á árinu svo sem fjölda námskeiða og fræðslufunda að ekki sé talað um mikla vinnu í kringum jafnréttisáætlanir fyrirtækja, stofnana og skóla. Jafnréttisáætlanir eru það tæki sem við höfum til ábendinga, umbóta og eftirlits með stofnunum of fyrirtækjum, þar með talið hvað varðar kynferðislega áreitni þar sem verulega skortir á verkferla og aðgerðir. Það er mikið verk að fara yfir jafnréttisáætlanir, benda á það sem betur má fara og lesa yfir lokaútgáfur.

Því er ekki að leynd að mikið álag er á starfsfólki Jafnréttisstofu en því hefur fækkað um tvo vegna niðurskurðar, úr átta í sex og munar um minna á svo lítilli stofnun. Niðurskurður undanfarinna ára hefur þrengt mjög að starfsemi stofnunarinnar sem á orðið erfitt með að sinna öllum þeim verkefnum sem jafnréttislögin kveða á um. Styrkir úr Progresssjóði Evrópusambandsins hafa þó bjargað því að ekki hefur þurft að fækka starfsfólki meira en orðið er en þeir eru bundnir ákveðnum verkefnum. Jafnréttisstofa hefur sett sér þau markmið undanfarin ár að vera sýnileg, stuðla að fræðslu og umræðu, ýta á eftir jafnréttisáætlunum og auka þátttöku karla í jafnréttisstarfi. Það er helst það síðast talda sem gengur hægt og bítandi. Að lokum skulu starfsfólki og samstarfsfólki Jafnréttisstofu þökkuð vel unnin störf og gott samstarf.

Kristín Ástgeirsdóttir.

HLUTVERK OG SKIPULAG

Jafnréttisstofa annast stjórnýslu á sviði jafnréttismála á Íslandi í samræmi við lög um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla nr. 10/2008. Jafnréttisstofa heyrir undir yfirstjórn velferðarráðherra og tók formlega til starfa 15. september árið 2000.

Starfsfólk Jafnréttisstofu árið 2011 var: Kristín Ástgeirsdóttir framkvæmdastýra, Anna Hallgrímsdóttir, Bergljót Þrastardóttir, Hugu R. Hjaltadóttir, Ingibjörg Elíasdóttir, Tryggvi Hallgrímsson og Hjálmar Sigmarsson sem lét af störfum í lok júlí. Ekki reyndist unnt að ráða starfsmann í hans stað vegna fjárskorts. Í júní og júlí vann Kristín Linda Jónsdóttir á Jafnréttisstofu við að greina námsbækur í sögu fyrir miðstig grunnskóla og fékkst styrkur frá Vinnumálastofnun samkvæmt verkefninu vinna fyrir námsmenn.

Jafnréttisstofa styrkir stöðu lektors við Háskóla Íslands á sviði karlafræða, fæðingarorlofs og jafnréttismála. Stöðunni gegnir Ingólfur V. Gíslason sem áður starfaði hjá Jafnréttisstofu. Samningurinn um stöðuna er til fimm ára og tók hann gildi 31. desember 2007.

Í samræmi við 4. grein laga um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla hefur Jafnréttisstofa meðal annars þau verkefni með höndum að:

- hafa eftirlit með framkvæmd laganna
- sjá um fræðslu og upplýsingastarfsemi
- veita stjórnvöldum, stofnunum, fyrirtækjum, félögum og einstaklingum ráðgjöf í tengslum við jafnrétti kynjanna
- koma á framfæri við ráðherra, Jafnréttisráð og önnur stjórnvöld ábendingum og tillögum um aðgerðir til að ná fram jafnrétti kynjanna
- koma með tillögum að sértækum aðgerðum
- auka virkni í jafnréttismálum, m.a. með aukinni aðild karla að jafnréttisstarfi,
- fylgjast með þróun jafnréttismála í þjóðfélaginu, m.a. með upplýsingaöflun og rannsóknum,
- veita jafnréttisnefndum, jafnréttisráðgjöfum og jafnréttisfulltrúum sveitarfélaga, stofnana og fyrirtækja aðstoð
- vinna að forvörnum gegn kynbundnu ofbeldi í samstarfi við önnur stjórnvöld og samtök sem sinna slíkum forvörnum sérstaklega
- vinna gegn launamisrétti og annarri mismunun á grundvelli kyns á vinnumarkaði
- leita sátta í ágreiningsmálum sem Jafnréttisstofu berast og varða ákvæði laganna
- breyta hefðbundnum kynjaímyndum og vinna gegn neikvæðum staðalímyndum um hlutverk kvenna og karla
- vinna önnur verkefni í samræmi við markmið laganna samkvæmt nánari ákvörðun ráðherra

Sérstaklega er tekið fram í lögunum að opinberum stofnunum, atvinnurekendum og félagasamtökum sé skylt að veita Jafnréttisstofu hvers konar almennar upplýsingar sem nauðsynlegar eru starfsemi hennar.

STARFIÐ 2011

RÁÐGJÖF, EFTIRLIT OG UPPLÝSINGAR

Einstaklingar, félög, fyrirtæki, stofnanir og stjórnvöld geta leitað til Jafnréttisstofu eftir ráðgjöf og aðstoð varðandi málefni sem varða jafnrétti kynjanna. Töluvert er um það að hringt sé til Jafnréttisstofu eða tölvuskeyti send þar sem spurt er um ýmislegt varðandi jafnréttismál. Sum mál eru lagalegs eðlis en önnur snúa að hagnýtri framkvæmd jafnréttisstarfs.

Jafnréttisstofa veitir lagalega ráðgjöf til einstaklinga og lögaðila sem þangað leita. Jafnréttisstofa leitast við að leysa málin með ráðgjöf varðandi réttarstöðu og/eða með því að benda á mögulegar leiðir til lausnar mála. Stofan hefur samband við þann eða þá aðila sem hugsanlega hafa brotið gegn jafnréttislögum, eftir því hvað á við í hverju tilfalli. Flest mál leysast með þessum hætti. Ef þau gera það ekki og einstaklingur vill kæra mál til Kærunefndar jafnréttismála til að fá úr máli sínu skorið, þá veitir Jafnréttisstofa leiðbeiningar varðandi kæruférlíð.

JAFNRÉTTISÁÆTLANIR

Fyrirtæki sem hafa fleiri en 25 starfsmenn skulu hafa jafnréttisáætlun eða kveða sérstaklega á um jafnréttismál í starfsmannastefnu sinni, sbr. 18. gr. jafnréttislaga nr. 10/2008. Jafnréttisstofa veitir stofnunum og fyrirtækjum ráðgjöf við gerð slíkra áætlana. Nokkuð var um það á árinu 2011, eins og áður, að fyrirtæki og stofnanir nýttu sér þessa aðstoð. Jafnréttisstofa heldur einnig námskeið um gerð jafnréttisáætlana ef þess er óskað.

Í mars 2011 kallaði Jafnréttisstofa eftir jafnréttisáætlunum allra fjármálafyrirtækja sem voru með fleiri en 25 starfsmann. Fyrirtækin voru 18 og bárust svör frá þeim öllum. Fimm þeirra sameinuðust öðrum eða hættu starfsemi stuttu eftir að Jafnréttisstofa óskað eftir afhendingu jafnréttisáætlunar. Þessi fyrirtæki þurftu því ekki að skila jafnréttisáætlun. Undir lok árs höfðu hin þrettán fyrirtækin skilað jafnréttisáætlunum, ásamt framkvæmdaáætlunum. Jafnréttisstofa var í góðu samstarfi við þau fyrirtæki sem óskuðu aðstoðar. Jafnframt sendi Jafnréttisstofa fyrirtækjunum umsögn um áætlunina og athugasemdir, þar sem það átti við. Fundir voru einnig haldnir með nokkrum fyrirtækjanna.

Öllum sveitarfélögum var sent bréf í ágúst þar sem farið var fram á að fá afhenta jafnréttisáætlun, ásamt framkvæmdaáætlun skv. 12. gr. jafnréttislaga. Um áramót voru 22 sveitarfélög með jafnréttisáætlun sem uppfyllti kröfur jafnréttislaga. Átján sveitarfélög höfðu ekki svarað Jafnréttisstofu, þrátt fyrir að beiðni um afhendingu hefði verið ítrekuð í lok september. Hin sveitarfélögin 36 voru um áramót ýmist að ljúka við endurskoðun á sínum jafnréttisáætlunum, eða voru með frest til þess fram 1. apríl 2012 til að ljúka verkinu. Jafnréttisstofa átti mikil og góð samskipti við mörg sveitarfélaganna meðan á vinnu við jafnréttisáætlun stóð. Á árinu 2012 mun Jafnréttisstofa kalla eftir skýrslum frá sveitarfélögunum um stöðu og þróun jafnréttismála, sbr. 3. mgr. 12. gr. jafnréttislaga.

Í byrjun september var kallað eftir jafnréttisáætlunum þeirra 27 framhaldsskóla sem eru með fleiri en 25 starfsmenn á ársgrundvelli. Í ljós koma að fæstir framhaldsskólanna, eða aðeins fimm, voru með jafnréttisáætlun sem uppfyllti kröfur samkvæmt jafnréttislögum. Skólarnir hófu flest allir vinnu við að gera nýja jafnréttisáætlun eða við að endurskoða þá sem fyrir var. Samstarf Jafnréttisstofu og

framhaldsskólanna var með miklum ágætum. Þeir skólar sem ekki voru með neina jafnréttisáætlun fengu frest til 1. mars 2012 til að ljúka vinnunni. Jafnréttisstofa sendi þeim skólum sem voru með jafnréttisáætlanir, sem ekki voru í samræmi við lagakröfur, ítarlegar athugasemdir og ábendingar og þeir fengu frest fram á árið 2012 til að endurbæta sínar áætlanir.

SKÝRSLUR OG UMSAGNIR

ÞINGSÁLYKTUN UM FRAMKVÆMDAÁÆTLUN Í JAFNRÉTTISMÁLUM

Samkvæmt 11. gr. jafnréttislaga gerir Jafnréttisstofa tillögur til félags- og tryggingamálaráðherra, nú velferðarráðherra, um verkefni og fleira sem ætti að vera í framkvæmdaáætlun í jafnréttismálum. Stofan sinnir einnig eftirliti með framgangi áætlunarinnar eftir því sem við á, fyrst og fremst í samstarfi við jafnréttisfulltrúa ráðuneyta. Jafnréttisfulltrúar ráðuneytanna hafa m.a. það hlutverk að fylgja eftir verkefnum sinna ráðuneyta og þeir skila skýrslu um stöðuna til Jafnréttisstofu um hver áramót. Ný þingsályktunartillaga um áætlun í jafnréttismálum til fjögurra ára var samþykkt 19. maí 2011. Að þessu sinni er áætluninni skipt niður í nokkra kafla eftir innihaldi. Þeir eru: stjórnýsplan, vinnumarkaður – launamisrétti kynjanna, kyn og völd, kynbundið ofbeldi, menntir og jafnrétti, karlar og jafnrétti og loks alþjóðastarf. Alls eru verkefnin 43 með tímaáætlun og ábyrgðaraðila sem eru ýmist ráðuneyti eða opinberar stofnanir.

UMSAGNIR

Mikilvægt er að jafnréttisumsögn fylgi lagafrumvörpum og þingsályktunum eftir því sem við á. Slík umsögn ætti helst að fylgja öllum lagafrumvörpum. Jafnréttisstofa veitti umsögn um eftirtalin lagafrumvörp og þingsályktanir á árinu 2011:

28.11.2011	Umsögn um þált. um staðgöngumæðrun, 4. mál, þskj. 4, lþ. 140.
25.11.2011	Umsögn um frv. til l. um ráðstafanir í ríkisfjármálum, 195. mál, þskj. 200, lþ. 140
25.11.2011	Umsögn um þált. um aðgerðir til að endurreisa íslenskt efnahagslíf, 142. mál, þskj. 142, lþ. 140.
25. 11.2011	Umsögn um þált. um stöðugleika í efnahagsmálum, 5. mál, þskj. 5, lþ. 140.
23.08.2011	Umsögn um frv. til breyt. á l. um meðferð einkamála (gjafsókn), 568. mál, þskj. 957, lþ. 139.
22.08.2011	Umsögn um frv. til l. um breyt. á barnalögum (forsjá og umgengni), 778. mál, þskj. 1374, lþ. 139.
23.05.2011	Umsögn um frv. til l. um breyt. á almennum hegningarlögum (refsing fyrir mansal), 785. mál, þskj. 1389, lþ. 139.
23.05.2011	Umsögn um frv. til laga um Stjórnarráð Íslands, 674. mál, þskj. 1191, lþ. 139.
19.05.2011	Umsögn um frv. til breyt. á lögum um embætti sérstaks saksóknara (flutningur efnahagsbrotadeildar), 754. mál, þskj. 1306, lþ. 139.
19.05.2011	Umsögn um frv. til l. um breyt. á lögreglulögum, 753. mál, þskj. 1305, lþ. 139.

- 18.05.2011 Umsögn um frv. til l. um nálgunarbann og brottvísun af heimili, 706. mál, þskj. 1225, lþ. 139.
- 18.05.2011 Umsögn um frv. til l. um fullnustu refsinga, rafrænt eftirlit o.fl.), 727. mál, þskj. 1251, lþ. 139.
- 16.05.2011 Umsögn um frv. til breyt. á l. um fæðingar- og foreldraorlof (EES-reglur), 748. mál, þakj. 1298, lþ. 139.
- 16.05.2011 Umsögn um frv. til l. um breyt. á áfengislögum, 704. mál, þskj. 1224, lþ. 139.
- 25.02.2011 Umsögn um þált. um aðgerðir til að stuðla að sátt við heimilin, 141. mál, þskj. 156, lþ.139.
- 24.02.2011 Umsögn um frv. til l. um breyt. á lögum um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, 311. mál, þskj. 378, lþ.139.
- 24.02.2011 Umsögn um þált. um skipun starfshóps um ofbeldi maka gegn konum frá löndum utan EES, 211. mál, þskj. 233, lþ. 139.
- 18.02.2011 Umsögn um frv. til l. um heilbrigðisþjónustu og málefni aldraðra, 214. mál, þskj. 239, lþ. 139.
- 18.02.2111 Umsögn um frv. til l. um félagslega aðstoð (hámark umönnunargreiðslna), 114. mál, lþ. 139.
- 16.02.2011 Umsögn um þált. um staðgöngumæðrun, 310. mál, þskj. 376, lþ. 139.

SKÝRSLA UM KENNSLUBÆKUR Í SÖGU FYRIR MIÐSTIG GRUNNSKÓLA

Í kjölfar úttektar á kennslubókum í sögu fyrir miðstig grunnskóla var gefin út skýrsla með niðurstöðum rannsóknar Kristínar Lindu Jónsdóttur. Skýrsluna er að finna á heimasíðu Jafnréttisstofu: www.jafnretti.is.

SKÝRSLA UM OPINBERAR NEFNDIR, RÁÐ OG STJÓRNIR

Í samræmi við 15. gr. laga nr. 10/2008 tekur Jafnréttisstofa saman upplýsingar um hlut kynjanna í nefndum, ráðum og stjórnnum á vegum ráðuneytanna. Slík skýrsla er birt árlega og er að finna á vef stofunnar.

SKÝRSLUR FYRIR ALÞJÓÐASTOFNANIR

Ísland er aðili að alþjóðlegum samningum er varða jafnrétti kynjanna. Jafnréttisstofa svaraði fyrirspurnum þeirra stofnana sem fylgja þeim eftir. Rétt er hér að nefna nokkra samninga:

ILO – Íslenskum stjórnvöldum berast reglulega erindi frá Alþjóðavinnuáráðastofnuninni, ILO (International Labour Organisation), þar sem meðal annars er óskað upplýsinga um stöðu jafnréttismála. Þær samþykktir sem snúa að jafnréttismálum eru nr. 100 og 111.

Evrópuráðið – Jafnréttisstofa svarar spurningum sem berast frá Evrópuráðinu og varðar jafnréttismál.

World Economic Forum – á árinu 2011 svaraði Jafnréttisstofa í samvinnu við nokkur ráðuneyti fyrirspurnum frá WEF, m.a. varðandi skatta á Íslandi, leikskóla og fæðingarorlof.

NEFNDIR OG VINNUHÓPAR

AÐGERÐAÁÆTLUN VEGNA OFBELDIS Á HEIMILUM OG KYNFERÐISLEGS OFBELDIS

Framkvæmdastýra Jafnréttisstofu var í vinnuhópi sem hafði það hlutverk að fylgja eftir framkvæmdaáætlun fyrir árin 2007-2011 sem ætlað var að vinna gegn ofbeldi gegn konum. Meginmarkmið aðgerðaáætlunarinnar var að vinna gegn ofbeldi á heimilum og kynferðislegu ofbeldi sem beinist að konum og börnum sem og að bæta aðbúnað og vernd þeirra sem orðið hafa fyrir ofbeldi eða eru í áhættuhópi hvað þetta varðar.

Áætlunin var á sínum tíma unnin á vettvangi samráðsnefndar félagsmálaráðuneytis, dóms- og kirkjumálaráðuneytis, heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytis, menntamálaráðuneytis og Sambands íslenskra sveitarfélaga. Við gerð áætlunarinnar voru meðal annars höfð til hliðsjónar drög frjálsra félagasamtaka að aðgerðaáætlun gegn kynbundnu ofbeldi sem hafði verið send einstökum fagráðherrum í apríl 2005. Var aðgerðaáætlunin samþykkt árið 2006 en endurskoðun á henni hófst árið 2010. Á árinu lagði velferðarráðherra fram skýrslu á Alþingi um „aðgerðir samkvæmt aðgerðaáætlun ríkisstjórnarinnar vegna ofbeldis karla gegn konum í nánnum samböndum“. Haldnir voru nokkrir fundir til að kynna skýrsluna sem vakið hefur verðskuldaða athygli. Í henni er að finna þær rannsóknir sem gerður voru á tímabilinu 2008-2010 sem og tillögur vinnuhópsins sem fylgdi aðgerðaáætluninni eftir.

AÐGERÐARÁÆTLUN STJÓRNVALDA GEGN KYNBUNDNU OFBELDI ÁRIN 2011-2015

Nefnd hefur verið að störfum við að semja nýja aðgerðaáætlun og eiga fjölmargir aðilar fulltrúa í henni. Hlutverk nefndarinnar er að vinna að aðgerðaáætlun stjórnvalda gegn kynbundnu ofbeldi fyrir árin 2011–2015, en í áætluninni verður meðal annars lögð sérstök áhersla á að skoða samhengi kynbundinna ofbeldisbrota, saksóknar vegna þeirra og meðferðar í dómskerfinu. Framkvæmdastýra Jafnréttisstofu á sæti í nefndinni. Nefndin hélt áfram störfum á árinu 2011.

JAFNRÉTTISFULLTRÚAR RÁÐUNEYTA

Í 13. grein jafnréttislaga er kveðið á um að í hverju ráðuneyti skuli starfa jafnréttisfulltrúi sem fjallar um og hefur eftirlit með jafnréttisstarfi á málavíðri viðkomandi ráðuneytis og stofnana þess. Jafnréttisfulltrúar ráðuneytanna halda mánaðarlega samráðsfundi sem starfsmaður Jafnréttisstofu sækir. Á þeim fundum fer fram fræðsla fyrir jafnréttisfulltrúana og þeir samhæfa störf sín.

KYNJUD HAGSTJÓRN

Á árinu 2009 skipaði fjármálaráðherra verkefnisstjórn um stefnumótun og undirbúning að kynjaðri hagstjórn og fjárlagagerð. Hlutverk hennar er að vinna álit og tillögur um aðgerðir til að innleiða leikreglur kynjaðrar fjárlagagerðar. Jafnréttisstofa á fulltrúa í verkefnisstjórninni.

Markmið verkefnisstjórnarinnar er að við stefnumótun og gerð fjárlagafrumvarps ársins 2011 verði unnt að stíga fyrsta sýnilega skrefið í innleiðingu umræddra leikreglna á grundvelli tillagna frá stjórninni. Verkefnisstjórnin sem skipuð er fimm fulltrúum er með sérstaka heimasíðu á slóðinni: http://www.fjarmalaraduneyti.is/verkefni/kynjud_fjarlagagerd/. Á árinu samþykkti ríkisstjórnin þriggja ára áætlun um innleiðingu kynjaðrar hagstjórnar og fjárlagagerðar.

MANNRÉTTINDASKRIFSTOFA ÍSLANDS

Jafnréttisstofa á aðild að Mannréttindaskrifstofu Íslands. Skrifstofan er óháð stofnun sem vinnur að framgangi mannréttinda með því að stuðla að rannsóknum og fræðslu og efla umræðu um mannréttindi á Íslandi. Skrifstofan gegnir einnig ákveðnu eftirlitshlutverki en hún veitir umsagnir um lagafrumvörp og skilar skýrslum til eftirlitsnefnda Sameinuðu þjóðanna og Evrópuráðsins.

RÁÐGJAFANEFND UM STYRKI TIL ATVINNUMÁLA KVENNA

Síðan 1991 hafa sérstakir styrkir verið veittir til kvenna sem hafa góðar viðskiptahugmyndir en það var þáverandi félagsmálaráðherra Jóhanna Sigurðardóttir sem kom því verkefni af stað. Á þeim tíma var atvinnuleysi kvenna töluvert og styrkirnir ætlaðir sem mótvægi við það og sem tæki fyrir konur í viðskiptum með því að auka aðgengi þeirra að fjármagni. Frá árinu 2008 hefur fulltrúi Jafnréttisstofu setið í ráðgjafarnefnd sem fer yfir allar styrkumsóknir og gerir tillögu til félags- og tryggingamálaráðherra um styrkveitingar. Á árinu 2011 var 30 milljónum úthlutað til 42 styrkþega. Umsóknir í sjóðinn voru 338 og hafa aldrei verið fleiri.

VELFERÐARVAKTIN

Eftir að Jafnréttisvaktin sem starfaði á árinu 2009 skilaði skýrslu til ráðherra var ákveðið að eðlilegast væri að starfsemi hennar mundi renna inn í Velferðarvaktina í anda samþættingar kynja- og jafnréttissjónarmiða. Markmið þess er að tryggja að jafnréttissjónarmið verði eðlilegur hluti af því starfi sem Velferðarvaktin sinnir en hlutverk þess er að fylgjast með þróun velferðarmála í kjölfar hrunsins 2008. Þorhildur Þorleifsdóttir, formaður Jafnréttisráðs er aðalmaður í velferðarvaktinni og Kristín Ástgeirsdóttir, varamaður hennar.

JAFNLAUNAVOTTUN

Í október 2008 skrifuðu félags- og tryggingamálaráðherra, Alþýðusamband Íslands og Samtök atvinnulífsins undir viljayfirlýsingu um að þau hygðust í samráði við Staðlaráð Íslands hefja gerð staðals sem nýst gæti sem undirstaða vottunar launajafnréttis á vinnumarkaði. Yfirumsjón með gerð staðalsins er í höndum svokallaðrar tækninefndar. Jafnréttisstofa á aðild að tækninefndinni ásamt fleiri aðilum. Vinnan að staðlinum stendur enn.

STARFSHÓPUR UM AUKNA ÞÁTTTÖKU KARLA Í JAFNRÉTTISSTARFI

Í byrjun ársins setti velferðarráðherra á fót hóp til að vinna að tillögum um það hvernig auka megi þátttöku karla í jafnréttisstarfi. Hópurinn hóf störf í byrjun árs og starfar enn. Hann stóð m.a. fyrir málstofu á jafnréttisdögum Háskóla Íslands og hélt opinn fund um það hvort karlamenning væri ofbeldismenning. Jafnréttisstofa á fulltrúa í hópnum.

FJÖLMIÐLANEFND

Fjölmiðlanefnd skv. lögum um fjölmiðla nr. 38/2011 hóf störf 1. september 2011. Mennta- og menningarmálaráðherra skipaði Ingibjörgu Elíasdóttur, lögfræðing á Jafnréttisstofu og fjölmiðlafræðing, varamann í nefndinni.

FRAMVKÆMDANEFND UM LAUNAJAFNRÉTTI KYNJANNA

Undir lok ársins skipaði velferðarráðherra framkvæmdanefnd um launajafnrétti kynjanna í samræmi við framkvæmdaáætlun ríkisstjórnarinnar í jafnréttismálum. Fulltrúi Jafnréttisstofu í nefndinni er Ingólfur V. Gíslason.

MÁLÞING OG OPNIR FUNDIR

Á hverju ári tekur Jafnréttisstofa þátt í undirbúningi ýmissa funda bæði sjálfstætt og í samstarfi við aðra. Hér eru nefndir nokkrir slíkir fundir.

JAFNRÉTTISÞING

Í byrjun febrúar boðaði velferðarráðherra til jafnréttisþings en það ber að gera á tveggja ára fresti samkvæmt 10. gr. laga nr. 10/2008. Dagskrá þingsins var þannig skipulögð að í upphafi voru flutt nokkur erindi en síðan var starfað í málstofum. Dagskrá þingsins má finna á heimasíðu velferðarráðuneytisins: <http://www.velferdarraduneyti.is/jafnrettisthing2011>. Þingið var afar vel sótt og umræður fjörugar.

JAFNRÉTTISTORG

Jafnréttisstofa og Háskólinn á Akureyri hafa undanfarin ár staðið sameiginlega að fyrirlestraröð um jafnréttismál undir yfirskriftinni Jafnréttistorg. Árið 2011 voru haldnir fjórir fyrirlestrar. Í byrjun febrúar héldu Ingibjörg Elíasdóttir, lögfræðingur á Jafnréttisstofu og Sigurður Kristinsson, siðfræðingur og forseti hug- og félagsvísindadeildar erindi undir yfirskriftinni: Staðgöngumæðrun í velgjörðarskyni – góðverk án vandkvæða? Í apríl kom dr. Oddný Mjöll Arnardóttir, prófessor í Háskólanum í Reykjavík, og flutti erindið: Jafnréttisákvæði stjórnarskrárinnar í ljósi kennilegra strauma á sviði jafnréttislöggjafar. Í október kynnti Kristín Linda Jónsdóttir rannsókn á hlutdeild kynjanna í sögubókum á miðstigi í grunnskóla en hún vann rannsóknina fyrir Jafnréttisstofu í sumar. Tryggvi Hallgrímsson, sérfræðingur á Jafnréttisstofu, var einnig með erindi í október. Erindið nefndi hann: Sveitarfélög sem vettvangur jafnréttisvinnu.

8. MARS

Að venju var haldið upp á alþjóðlegan baráttudag kvenna 8. mars, en dagurinn átti 100 ára afmæli. Jafnréttisstofa efndi til fundar á Akureyri um stöðu kvenna og karla á vinnumarkaði undir heitinu: *Er þetta allt að koma?* Fundurinn var vel sóttur og urðu góðar umræður. Í Reykjavík átti Jafnréttisstofa aðild að fundi Jafnréttisráðs og nokkurra verkalýðsfélaga undir yfirskriftinni: *Staða konunnar er laus til umsóknar.*

FRÆÐSLUDAGUR UM KYNBUNDIÐ OFBELDI

Í annað sinn tók Jafnréttisstofa að sér að skipuleggja sérstakan fræðsludag um kynbundið ofbeldi samkvæmt samningi við velferðarráðuneytið. Að þessu sinni var markhópurinn starfsfólk í heilbrigðisþjónustunni sem boðað var til fundar 1. júní í Háskóla Íslands. Fundurinn var haldinn í samvinnu við Rannsóknarstofnun í barna- og fjölskylduvernd og var dagskráin fjölbreytt og mjög vekjandi. Að auki birtust skjáauglýsingar á RÚV.

KVENNASÖGUGANGA

Farið var í kvennasögugöngu á Akureyri þann 19. júní til að minnast þess að konur sem orðnar voru 40 ára og eldri hlutu kosningarétt til Alþingis þann dag árið 1915. Jafnréttisstofa, Akureyrarbær, Minjasafnið á Akureyri og Zontaklúbbarnir á Akureyri stóðu fyrir göngunni að þessu sinni og tóku um hundrað manns þátt í henni. Sigrún B. Óladóttir leiðsögumaður leiddi gönguna og Inga Margrét Árnadóttir formaður Zontaklúbbs Akureyrar ávarpaði göngugesti við Minjasafnið.

VITIÐ ÞÉR ENN EÐA HVAÐ?

Jafnréttisstofa tók þátt í ráðstefnunni *Vitið þér enn eða hvað? – samtal um rætur*, sem haldin var á Akureyri 19.-21. júní. Jafnréttisstofa skipulagði málstofu undir heitinu: Í framtíðarlandinu. Hvernig á jafnréttissamfélagið að líta út. Sjónum var beint að jafnrétti framtíðarinnar í ljósi loftslagsbreytinga og þeirra erfiðleika sem mannkynið stendur frammi fyrir. Erindi fluttu Kristín Vala Ragnarsdóttir prófessor við Háskóla Íslands, Hlynur Hallsson myndlistarmaður og Kristín Ástgeirsdóttir framkvæmdastýra Jafnréttisstofu.

LANDSFUNDUR JAFNRÉTTISNEFNDA SVEITARFÉLAGA

Daganna 9.-10. september var landsfundur jafnréttisnefnda sveitarfélaga haldinn í Kópavogi. Skipulagning fundarins var í höndum Kópavogsbæjar og Jafnréttisstofu. Megin áhersla fundarins að þessu sinni var á nýngar í jafnréttisstarfi svo sem kynjaða hagstjórn, útvíkkun jafnréttishugtaksins og jafnréttisstarfs með ungu fólki. Í tilefni fundarins voru fjórir frumkvöðlar í jafnréttisstarfi í Kópavogsbæ heiðraðir.

24. OKTÓBER

Að þessu sinni tók Jafnréttisstofa þátt í ráðstefnu sem haldin var í Háskóla Íslands undir yfirskriftinni: *Hernaðarlist og valdaklækir* en þar var sjónum beint að stjórn málahefðum á Íslandi. Bergljót Þrastardóttir sérfræðingur á Jafnréttisstofu og Kristín Ástgeirsdóttir framkvæmdastýra stofunnar fluttu erindi á ráðstefnunni. Miklar umræður urðu um stöðu stjórn málaflökkanna og hvert bæri að stefna.

16 DAGA ÁTAK GEGN KYNBUNDNU OFBELDI

Jafnréttisstofa tók þátt í árlegu 16. daga alþjóðlegu átaki gegn kynbundnu ofbeldi en dagsetningar átakins, frá 25. nóvember, alþjóðlegum baráttudegi gegn kynbundnu ofbeldi, til 10. desember, hins alþjóðlega mannréttindadags, voru valdar til að tengja á táknrænan hátt kynbundið ofbeldi og mannréttindi. Markmið átakins er að knýja á um afnám alls kynbundins ofbeldis. Fjöldi samtaka og stofnana koma að átakinu.

Í ár var haldinn fjölsóttur fundur í Gleráarkirkju þar sem Guðrún Ebba Ólafsdóttir kynnti bók sína og Elínar Hirst: *Ekki líta undan*. Sálfræðingarnir Einar Gylfi Jónsson og Andrés Ragnarsson kynntu verkefnið *Karlar til ábyrgðar* en þjónusta þess nær nú einnig til landsbyggðarinnar. Greinaskrif voru mjög áberandi í Fréttablaðinu á meðan á átakinu stóð og athygli var vakin á átakinu með viðtali við Bergljótu Þrastardóttur og Sigrúnu Sigurðardóttur sem leiddu vinnu undirbúningshóps átakins á Akureyri. Ljósagöngur voru farnar á Akureyri og í Reykjavík og boðið var upp á sýningu á báðum stöðum á myndinni *Pray the devil back to hell* sem fjallar um baráttu kvenna í Líberíu fyrir friði. Menntaskólinn á Akureyri og Verkmenntaskólinn á Akureyri tóku þátt í átakinu en nemendur í þessum skólum tóku virkan þátt í dagskrá í tengslum við ljósagöngu og leikhópurinn Þykistu setti á

svið gangverkið *Griðastaður-Stríðsvöllur* sem gestir og gangandi gátu séð í göngugötunni á Akureyri en verkið sýndi m.a. afleiðingar heimilisofbeldis. Á mannréttindadegi Sameinuðu þjóðanna 10. desember las Vigdís Grímsdóttir upp úr bók sinni *Trúir þú á töfra* í Eymundsson. Starfskonur Afslins seldu armbönd með áletruninni *Segðu frá* og borði með þeirri áletrun var mjög sýnilegur í miðbæ Akureyrar.

FRÆÐSLUFUNDIR OG ERINDI

Starfsfólk Jafnréttisstofu heldur á hverju ári fjölda erinda um jafnrétti kynjanna á margvíslegum vettvangi innan lands sem utan. Flest eru þau haldin að ósk aðila sem leita til Jafnréttisstofu, en önnur eru flutt í tengslum við verkefni sem stofan hefur verið samstarfsaðili að.

Erindi sem starfsfólk Jafnréttisstofu hefur haldið innanlands hafa tengst hinum ýmsu þáttum jafnréttisstarfsins. Sum erindin eru um starfsemi stofunnar, jafnréttislöggjöfina og stöðu jafnréttismála á hinum ýmsu sviðum samfélagsins. Önnur eru hins vegar kynning á rannsóknarniðurstöðum eða tengd stærri málefnum í jafnréttisbaráttu, svo sem launamun kynjanna, áhrifum efnahagskreppunnar á kyn og vinnustaðamenningu. Einnig hefur starfsfólk Jafnréttisstofu flutt erindi og heimsótt vinnustaði, stéttarfélög, sveitarfélög, félagasamtök og skóla sem þess hafa óskað. Of langt mál væri að telja upp alla þá fundi en nokkra ber þó að nefna.

Kristín Ástgeirsdóttir hélt erindi á jafnréttisþingi um jafnréttismál innan Evrópusambandsins og einnig á fundi kvennanefndar Sameinuðu þjóðanna í New York í mars um möguleika kvenna til menntunar og starfsþjálfunar og árangur jafnréttisbaráttunnar hér á landi á þeim sviðum. Erindið var flutt á hliðarviðburði sem skipulagður var sameiginlega af Norðurlöndunum. Kristín hélt m.a. fyrirlestur fyrir leiksskólakennara í Lundarseli á Akureyri um stöðu jafnréttismála, á námskeiði um mannauðsstjórnun í Háskólanum á Akureyri, í landnámssetrinu í Reykjavík um konur í Reykjavík, erindi um jafnréttismál innan EU í málstofu á jafnréttisþingi, erindi á fundi Jafnréttisstofu 8. mars um stöðu kynjanna á vinnumarkaði, erindi í borginni Petrozavodsk í Rússlandi um jafnrétti kynjanna á Íslandi, erindi um bókina *Mannréttindi í þrengingum – Efnahagsleg og félagsleg réttindi í kreppunni* eftir þær Aðalheiði Ámundadóttur og Rachael Lorna Johnstone. Þá flutti Kristín erindi á landsfundi jafnréttisnefnda sveitarfélaga, m.a. um skyldur þeirra, erindi um þýðingu norrænnar samvinnu í jafnréttismálum hjá samstarfsneti fræðimanna um samræmingu atvinnu og fjölskyldulífs og erindi hjá Zontaklúbbum Akureyrar um jafnrétti framtíðarinnar en það var áður flutt í málstofu á ráðstefnunni *Vitið þér enn eða hvað?* Hún flutti einnig erindi á jafnréttisdögum Háskóla Íslands í málstofu sem skipulögð var af karlahópi skipuðum af velferðarráðherra.

Ingibjörg Elíasdóttir flutti fyrirlestur um jafnréttislögin og jafnréttismál í viðskiptadeild HA í janúar. Einnig hélt hún fyrirlestur um jafnréttislög, fjölmíðla og stjórnmalapáttöku kvenna og karla í kynjafræði í HA. Hún átti fund með jafnréttisnefnd Landsbankans í maí þar sem fjallað var um jafnréttislögin og um gerð jafnréttisáætlana. Þá var haldinn fundur með starfsmannastjóra hjá Íslandsbanka vegna jafnréttisáætlunar bankans og fundur með félagsmálanefnd Akureyrarbæjar, sem og haldið fræðslunámskeið um jafnréttislögin fyrir starfsmenn bæjarins. Ingibjörg flutti fræðsluerindi um jafnréttislög og jafnréttisáætlanir hjá jafnréttisnefnd SFR í maí. Loks má nefna að Ingibjörg sótti ráðstefnu í Haag um „best practises“ (árangursríkar aðgerðir) við að koma á sveigjanlegan vinnutíma í lok október en ráðstefnan var á vegum Evrópusambandsins.

Bergljót Prastardóttir hélt erindi um reynslu og viðhorf kvenna í pólitísku starfi á sveitarstjórnarstiginu á málþingi sem stjórn málafræðideild Háskóla Íslands og Miðstöð margbreytileika- og kynjarannsóknar efndi til í tilefni 100 ára afmælis Háskóla Íslands og 15 ára afmæli námsbrautar í kynjafræði. Yfirskrift þess er „Hernaðarlist og valdaklækir? – Er stjórn málamenning samtímans tamari körlum en konum?“ Á málþinginu var rætt hvort ríkjandi stjórn málamenning væri tamari körlum en konum. Þá flutti Bergljót fjölda fræðsluerinda á námskeiðum Jafnréttisstofu.

Tryggvi Hallgrímsson hélt erindi á jafnréttisþingi í málstofunni „Koma svo strákar! Framlag karla til jafnréttismála“. Erindið bar heitið „Karlar í nefnd – áttu annan?“ og fjallaði um karlanefndir á Íslandi og Norðurlöndunum. Haustið 2011 skipaði Norræna embættismannanefndin um jafnréttismál, starfshóp sem hefur það hlutverk að leggja fram tillögur um áframhaldandi vinnu á sviði karla og jafnréttis. Tryggvi Hallgrímsson situr í þeim starfshópi, ásamt Jóni Yngva Jóhannssyni bókmenntafræðingi. Á fundi starfshópsins þann 25. ágúst í Helsinki hélt Tryggvi kynningu á því starfi sem unnið hefur verið á Íslandi á sviði karla og jafnréttis. Á landsfundi jafnréttisnefnda sveitarfélaga 10. september hélt hann erindi um aðferðir við mælingar á jafnrétti í sveitarfélögum. Starfsfólk Jafnréttisstofu heimsótti mörg sveitarfélög og hélt erindi þar á meðal heimsótti Tryggvi Ísafjörð og Hvammstanga í október ásamt fleira starfsfólki stofunnar og í Hveragerði þar sem hann hélt, í nóvember, námskeið fyrir sveitarstjórnarfólk. Tryggingastofnun var heimsótt í október þar sem námskeið var haldið fyrir stjórnendur af ýmsum sviðum. Á félagsvísinda- og jafnréttistorgi Háskólans á Akureyri í október ræddi Tryggvi svo um skyldur sveitarfélaga til að vinna að jafnréttismálum.

NÁMSKEIÐ

Jafnréttisstofa býður upp á námskeið um jafnréttisstarf fyrir fyrirtæki og stofnanir. Námskeiðin eru sérstaklega sniðin að þörfum þeirra sem eftir þeim óska. Fjallað er um jafnréttisstarf í víðu samhengi, svo sem jafnréttislögin, aðferðafræði við samþættingu og gerð jafnréttisáætla.

STAÐA JAFNRÉTTISMÁLA OG JAFNRÉTTISLÖGGÖFIN

Námskeiðið er um ein til tvær klukkustundir að lengd en getur verið aðlagð að þörfum þeirra sem óska eftir því. Fjallað er um stöðu jafnréttismála í íslensku samfélagi og farið yfir jafnréttislöggjöfina ásamt því að þátttakendur eru hvattir til þess að ræða málin og takast á um hvað felst í hugtakinu jafnrétti.

NÁMSKEIÐ UM GERÐ JAFNRÉTTISÁÆTLANA

Námskeiðið er á bilinu ein til fjórar klukkustundir að lengd og sérstaklega er hugsað fyrir stofnannir og fyrirtæki sem eru að hefja jafnréttisstarf og ætla að setja sér jafnréttisáætlun. Einnig hefur það verið aðlagð fyrir þá sem eru að endurskoða eldri áætlanir í samræmi við nýja löggjöf. Hvert námskeið er aðlagð að þeim sem óska eftir því og reynt er að taka inn dæmi tengd þeim vinnustað sem á í hlut hverju sinni.

NÁMSKEIÐ UM KYNJASAMÞÆTTINGU

Námskeiðið er á bilinu ein til fjórar klukkustundir að lengd og er sérstaklega er hugsað fyrir stofnanir og fyrirtæki sem eru að hefja samþættingarvinnu. Á námskeiðinu er farið í grundvallar atriði kynjasamþættingar, hvað þarf að hafa í huga áður en vinnan hefst og farið í gegnum hagnýtar leiðir

við vinnu að samþættingarverkefnum. Námskeiðið byggir á handbókinni Jöfnum leikinn. Þátttakendur á námskeiðum og ráðstefnum um kynjasamþættingu árið 2011 voru fjölmargir eða 658 manns alls.

JAFNRÉTTISFRÆÐSLA FYRIR KENNARA OG STARFSFÓLK SKÓLA

Í tengslum við þróunarverkefnið Jafnréttisfræðsla í leik- og grunnskólum hefur Jafnréttisstofa boðið upp á fyrirlestra (1 klst.), fræðslufundi (2 - 3 klst.) og námskeið (4 – 8 klst.) í skólum með það að markmiði að efla kynjafræðilegan grunn skólastjórnenda, kennara og starfsfólks skóla. Á vor- og haustönn 2011 fengur alls 600 nemendur í grunn- og framhaldsskólum landsins fræðslu um hlutverk Jafnréttisstofu, löggjöf og staðalmyndir kynjanna.

KYNJUÐ HAGSTJÓRN OG FJÁRLAGAGERÐ

Á árinu voru haldin nokkur námskeið um kynjaða hagstjórn og fjárlagagerð í samvinnu við verkefnisstjórn fjármálaráðuneytisins um kynjaða fjárlagagerð. Sjá nánar í umfjöllun um verkefnið Samstíga (Side by side) í skýrslunni.

VERKEFNI

Jafnréttisstofa vinnur að margvíslegum verkefnum, ýmist sjálfstætt eða í samstarfi við aðra. Hér eru nefnd stærri verkefni stofunnar.

SÖFNUN TÖLULEGRA UPPLÝSINGA

Eitt af hlutverkum Jafnréttisstofu skv. 4 gr. laga nr. 10/2008 er að fylgjast með þróun jafnréttismála í þjóðfélaginu, m.a. með upplýsingaöflun og rannsóknum. Á árinu 2009 var gefin út skýrsla í tengslum við jafnréttisþingið sem þá var haldið þar sem Jafnréttisstofa safnaði saman miklu magni tölulegra upplýsinga. Fyrir jafnréttisþingið 2011 voru þessar upplýsingar uppfærðar og birtar í skýrslunni sem gefin var út en þær er einnig að finna á heimasíðu stofunnar www.jafnretti.is.

KARLAR TIL ÁBYRGÐAR

Karlar til ábyrgðar er verkefni sem hófst árið 1998 en féll niður og var komið aftur af stað 2006. Um er að ræða eina sérhæfða meðferðaúrreðið fyrir karla sem beita ofbeldi á heimilum hér á landi. Bæði er boðið upp á einstaklingsmeðferð og hópmeðferð hjá sálfræðingum. Þótt karlar séu ekki einir um að beita ofbeldi er meðferðarúrreðið aðeins fyrir þá. Verkefnisstjórn verkefnisins er í höndum Jafnréttisstofu en umsjón þess er í höndum sálfræðinganna Einars Gylfa Jónssonar og Andrésar Ragnarssonar. Á árinu var ákveðið að þjónustan skyldi ná út á landsbyggðina og var gerður samningur við sálfræðing á Akureyri og samin áætlun um að kynna verkefnið um allt land.

SAMSTÍGA - SIDE BY SIDE

Jafnréttisstofa hlaut styrk úr PROGRESS sjóði Evrópusambandsins til að halda áfram með verkefnið *Side by side – Samstíga III*. Markmið verkefnisins er að efla samþættingu kynja- og jafnréttissjónarmiða í opinberri stjórnsýslu. Á árinu voru haldin 25 námskeið og 3 ráðstefnur. Jafnréttisstofa bauð erlendum sérfræðingum til landsins í tengslum við ráðstefnurnar og heimsóttu þeir fulltrúa ráðuneyta og stofnana með það að markmiði að fræða þessa aðila sérstaklega um kynjaða hagstjórn. fjöldi námskeiða. Í tengslum við verkefnið hefur verið haldið úti heimasíðu þar sem safna á og miðla efni um samþættingu á meðan á verkefninu stendur www.samstiga.is.

RÉTTUR ÞINN – MIKILVÆGAR UPPLÝSINGAR FYRIR ERLENDAR KONUR Á ÍSLANDI

Í samstafi við Mannréttindaskrifstofu Íslands var sótt um styrkt í PROGRESS sjóð Evrópusambandsins til að standa straum af útgáfu bæklinga fyrir erlendar konur á Íslandi um réttindi þeirra. Undirbúningur að útgáfunni hófst árið 2010 og komið var á fót ráðgjafahópi sem samanstóð af fulltrúum frá Stígamótum, félags- og tryggingarmálaráðuneyti, Útlendingastofnun, Samtökum kvenna af erlendum upprunna, Lögreglunni á Höfuðborgarsvæðinu, Reykjavíkurborg, Kvennaathvarfinu og Fjölmenningarsetrinu á Ísafirði auk fulltrúa frá Jafnréttisstofu og Mannréttindaskrifstofu. Bæklingurinn *Réttur þinn* kom út á sex tungumálum í byrjun ársins og hefur þurft að prenta hann margsinnis, einkum á pólsku. Bæklingurinn liggur víða frammi, m.a. hjá sýslumönnum, heilsugæslustöðvum, vinnumiðlunum o.fl.

SAMSTARF UM FRÆÐSLU GEGN KYNBUNDU OFBELDI

Jafnréttisstofa hefur unnið að fræðslu um kynbundið ofbeldi í samstarfi við Aflið á Akureyri. Um er að ræða framhald af starfi sem hófst 2008. Í samræmi við skilgreiningu jafnréttislaganna á hlutverki Jafnréttisstofu ber henni að vinna að auknum forvörnum gegn kynbundnu ofbeldi með samtökum á þessu sviði. Markmiðið er að þróa samstarf þar sem unnið verður markvisst að því að efla fræðslu í þessum málaflokki í skólum, og meðal ungs fólks almennt. Árið 2011 fór fræðslufulltrúi Jafnréttisstofu ásamt starfskonum Afslins í allar unglingsdeildir grunnskólanna á Akureyri og fræddi nemendur um kynbundið ofbeldi. Sem hluta af 16 daga átakinu tóku Jafnréttisstofa og Aflið að sér fræðslu í Menntaskólann á Akureyri og Verkmenntaskólanum á Akureyri um kynbundið ofbeldi.

EVROÐUSÁTTMÁLI UM JAFNA STÖÐU KVENNA OG KARLA Í SVEITARFÉLÖGUM

Jafnréttisstofa hélt í samstarfi við Samband íslenskra sveitarfélaga fundi og námskeið fyrir þau sveitarfélög sem hafa undirritað Evrópusáttmálann en þau sveitarfélög eru Akureyri, Akranes, Kópavogur, Hafnarfjörður, Mosfellsbær og Reykjavík. Fulltrúum þessara sveitarfélaga var boðið upp á námskeið með sænskum sérfræðingi um innleiðingu Evrópusáttmálans og önnur námskeið á vegum Jafnréttisstofu sem og samstarf við Jafnréttisstofu í tengslum við ákvæði sáttmálans. Sveitarfélög hafa sett markmið og leiðir að þeim inn í jafnréttis- og aðgerðaáætlanir sínar í jafnréttismálum í samræmi við Evrópusáttmálann.

RANNSÓKN Á KENNSLUBÓKUM Í SÖGU FYRIR MIÐSTIG GRUNNSKÓLA

Jafnréttisstofa fékk úthlutað einu starfi úr verkefninu *Vinna fyrir námsmenn* en Vinnumálastofnun og ríkisstjórnin lögðu fram ákveðna upphæð til tveggja mánaða starfs. Ákveðið var að láta vinna úttekt á kennslubókum í sögu fyrir grunnskóla. Þar sem þær reyndust mjög margar varð að takmarka úttektina við miðstig grunnskóla. Kristín Linda Jónsdóttir var ráðin til verksins en hún var þá nemandi við Háskólann á Akureyri. Kristín vann ítarlega skýrslu sem vakti mikla athygli og sterk viðbrögð þegar hún var kynnt. Stefnt er að því að halda rannsóknum á kennslubókum áfram ef fjármagn fæst til þess. Skýrsluna er að finna á heimasíðu Jafnréttisstofu.

ÚTGÁFA OG VEFSÍÐA

Upplýsinga- og fræðsluskylda Jafnréttisstofa er stór hluti af starfi hennar. Til þess að sinna því heldur stofan úti heimasíðu með fjölmörgum undirsíðum. Ýmis fræðslurit um jafnréttismál eru gefin út á hverju ári, ýmist á vegum stofunnar sjálfar eða í samstarfi við aðra aðila. Hér eru upplýsingar um það helsta sem kom út á vegum Jafnréttisstofu á árinu.

HEIMASÍÐA JAFNRÉTTISSTOFU

Upplýsingar og fréttir eru birtar reglulega á vefsíðu Jafnréttisstofu www.jafnretti.is en Jafnréttisstofa hefur að markmiði að heimasíðan sé í senn fróðleg og lifandi. Á heimasíðunni er m.a. að finna safn af fræðsluefni, greinar og skýrslur um jafnréttismál, orðabók og atburðadagatal með helstu viðburðum sem tengjast jafnréttismálum. Jafnréttisstofa er einnig með enska heimasíðu. Jafnréttisstofa hefur lagt áherslu á að gefa út allt sitt efni rafrænt svo það sé sem aðgengilegast og nýttist sem best og er það að finna á heimasíðunni.

Jafnréttisstofa er einnig með nokkrar minni undirsíður tengdar ákveðnum verkefnum sem unnin eru á hennar vegum. Fyrst bera að nefna <http://formennska2009.jafnretti.is/> sem opnuð var í tengslum við formennskuáætlun Íslands í Norrænu ráðherranefndinni í fyrra og þeim hluta hennar sem snýr að jafnréttismálum. Aðrar síður eru: kynningarsíða fyrir verkefnið *Karlar til ábyrgðar* www.karlaratilabyrgdar.is, Samskipta- og upplýsingarsíða fyrir þróunarverkefnið *Jafnréttisfræðsla í leik- og grunnskólum* www.jafnrettiiskolum.is, fræðslusíða fyrir Evrópuverkefnið *Samstíga* á slóðinni www.samstiga.is, og Evrópuverkefnið *Tea for two* <http://www.tft.gender.is>. Einnig er tengill á heimasíðu evrópska verkefnisins verkefnisins *Afnemum staðalímyndir* (verkefnið er á vegum ILO og Evrópusambandsins) á slóðinni <http://www.businessandgender.eu/splash>.

GREINAR Á HEIMASÍÐU JAFNRÉTTISSTOFU

Á árinu voru birtar greinar á heimasíðunni um það bil hálfsmánaðarlega um jafnréttismál. Höfundar þeirra voru bæði starfsfólk stofunnar og annað fólk sem lætur sig jafnréttismál varða með einum eða öðrum hætti. Greinarnar í ár voru 22 og voru efnistökin fjölbreytt. Sumar greinarnar voru sérstaklega skrifaðar fyrir heimasíðuna, aðrar voru fyrirlestrar sem breytt var í greinar, og enn aðrar höfðu áður birst annarsstaðar. Höfundar greinanna aðrir en starfsmenn stofunnar voru m.a. Guðbjartur Hannesson, Sigrún Sigurðardóttir, Kolbeinn Óttarsson Proppé, Ingólfur V. Gíslason, Elísabet Karlsdóttir, Halldóra Gunnarsdóttir o.fl.

DAGATAL

Í upphafi árs gaf Jafnréttisstofa út dagatal í tilefni þess að í ár eru 50 ár liðin frá gildistöku fyrstu laga um launajöfnuð kvenna og karla á Íslandi. Á Íslandi mælist launamunur kynjanna frá 7-17% en íslenskur vinnumarkaður er mjög kynskiptur sem gerir það að verkum að konur og karlar vinna að mestu með fólki af sama kyni og launamisrétti viðhelt. Á dagatalinu eru hlutföll kynjanna í ólíkum starfsgreinum sett fram til að sýna fram á hversu kynskiptur íslenskur vinnumarkaður er. Myndirnar á dagatalinu voru helgaðar konum og körlum í fremur óvenjulegum störfum fyrir viðkomandi kyn. Dagatalið var sent í alla skóla á landinu, ráðuneytin og aðrar opinberar stofnanir. Dagatalinu var einnig dreift á helstu ráðstefnum og námskeiðum sem Jafnréttisstofa kom að auk þess sem einstaklingar gátu nálgast dagatalið hjá stofunni.

KONUR OG KARLAR Á ÍSLANDI 2011

Undanfarin ár hefur Jafnréttisstofa, í samstarfi við Hagstofu Íslands og velferðarráðuneytið, gefið út bækling með tölfræðiupplýsingum um stöðu kynjanna í íslensku samfélagi. Bæklingurinn er gefinn út bæði á íslensku og ensku.

DRÖGUM TJÖLDIN FRÁ

Vest þú að 2008 urðu
1800 Íslendingar komu fyrir ofbeldi
af hendi maka eða kastasta?
Kynbundnð ofbeldi
er ekki einakamál

Bæklingurinn Drögum tjöldin frá! var fyrst gefinn út vegna ráðstefnu um kynbundið ofbeldi sem fram fór í Háskólanum á Akureyri í apríl 2010. Hann var uppfærður fyrir fræðsludaginn sem haldinn var 1. júní í Háskóla Íslands. Í bæklingnum er að finna tölulegar upplýsingar um umfang kynbundins ofbeldis á Íslandi og hvar aðstoð er að finna fyrir brotþola kynbundins ofbeldis.

RÉTTUR ÞINN

Gefinn var út bæklingur með mikilvægum upplýsingum fyrir konur af erlendum uppruna sem búa á Íslandi. Bæklingurinn var gefinn út á íslensku, ensku, pólsku, spænsku, taílensku, rússnesku og arabísku. Í honum má finna ýmsar gagnlegar upplýsingar varðandi íslenskt samfélag og réttarkerfi. Upplýsingar um jafnrétti kynjanna, dvalarleyfi, hjónabönd, skilnað, forsjármál, umgengnismál, fjármál, ofbeldi í nánnum samböndum og hótanir. Þar má einnig finna vísanir í frekari upplýsingar um aðstoð, svo sem símanúmer, heimilisföng og heimasíður ýmissa stofnanna og félagasamtaka.

Efni bæklingins og útgáfa hans er styrkt af Progress-áætlun Evrópusambandsins og Þróunarsjóði innflytjendamála og unnin í samstarfi við Stígamót og Mannréttindaskrifstofu Íslands ásamt fleiri stofnunum og félagsasamtökum til þess að tryggja að allar þær upplýsingar sem þörf er á séu til staðar í bæklingnum.

LÖG UM JAFNA STÖÐU OG JAFNAN RÉTT KVENNA OG KLARA

Lög um jafna stöðu
og jafnan rétt
kvenna og karla
1976/2008

Í tilefni 10 ára afmælis stofunnar árið 2010 var ákveðið að láta prenta jafnréttislöggjöfina í handhægu broti sem létt væri að bera með sér og dreifa. Nýja löggjöfin sem sett var árið 2008 hafði ekki verið prentuð til dreifingar áður. Lögin voru mikið notuð á námskeiðum ársins 2011 og var þeim dreift til þátttakenda.

NORRÆNT SAMSTARF

Ísland er þátttakandi í samstarfi Norðurlanda á sviði jafnréttismála í gegnum Norrænu ráðherranefndina. Velferðarráðuneytið og Jafnréttisstofa koma að þessu samstarfi fyrir hönd Íslands. Samstarfið byggist upp á sameignlegri framkvæmdaáætlun í jafnréttismálum en í tengslum við framkvæmd hennar starfar embættismannanefndin „ÄK-JÄM“ sem hittist reglulega ásamt því að jafnréttisráðherrar landanna hittast árlega á fundi. Framkvæmdastýra Jafnréttisstofu er varamaður í nefndinni. Á árinu var samþykkt ný samstarfsáætlun undir yfirskriftinni: Jafnrétti skapar sjálfbært samfélag. Norrænt samstarf um jafnréttismál 2011-2014.

Ný samanburðarrannsókn á fæðingarorlofi og umönnunarstefnu Norðurlandþjóðanna var gefin út á norðurlandamálum í desember 2010. Á árinu 2011 kom rannsóknin út á ensku undir heitinu: *Parental leave, childcare and gender equality in the Nordic countries*. Rannsóknin hófst árið 2009 að frumkvæði Íslands þegar formennskan í Norrænu ráðherranefndinni var í höndum Íslendinga. Þetta var stærsta verkefni norræna jafnréttissamstarfsins árið 2009 og var fjármagnað af Norrænu ráðherranefndinni. Ritstjórar voru þau Ingólfur V. Gíslason og Guðný Björk Eydal. Upphaflega útgáfan ber heitið *Föräldraledighet, omsorgspolitik och jämställdhet i Norden* og er aðgengileg á slóðinni: <http://www.norden.org/en/publications/publications/2010-595>.

Þær opinberu stofnanir sem annast jafnréttismál á Norðurlöndunum hafa átt samstarf um árabil. Á árinu sótti Kristín Ástgeirsdóttir framkvæmdastýra Jafnréttisstofu fund norræna jafnréttisstofnana sem haldinn var í Osló. Fundurinn var haldinn rúmlega mánuði eftir fjöldamorðin í Osló og Útey og settu þeir atburðir nokkurn svip á fundinn. Rætt var um vöxt öfgasamtaka en mörg þeirra eru afar andvíg jafnrétti kynjanna sem og réttindum ýmissa minnihlutahópa. Af öðrum málum má nefna stöðu Romafólks á Norðurlöndunum, reynslu af sameiningu jafnréttisumboða í Svíþjóð og framtíð umboðsins í Noregi en þar hefur verið hætt við að semja eina löggjöf um bann við mismunun.

NIKK – NORRÆNA RANNSÓKNASTOFNUNIN Í KVENNA- OG KYNJAFRÆÐUM

NIKK er samnorræn rannsóknastofnun í kvenna- og kynjafræðum, fjármögnuð af Norrænu ráðherranefndinni með aðsetur í Óslóarháskóla. Hlutverk NIKK er að samhæfa norrænar kynjafræðirannsóknir og stefnumótun í jafnréttismálum. Starfsemi NIKK fer fram í samráði við norrænu jafnréttismálaráðherrana (MR-JÄM) og embættismannanefndina á sviði jafnréttismála (ÄK-JÄM). Stofnunin var lögð niður frá og með síðustu áramótum (2012) og er unnið að því að koma verkefnum hennar til annarra stofnana í kjölfar útboðs.

SAMSTARF INNAN EVRÓPU OG Á ALÞJÓÐAVETTvangi

Jafnréttisstofa tekur þátt í samstarfi á evrópskum vettvangi. Stofan átti fulltrúa í jafnréttisnefnd Evrópuráðsins (CDEG) en verkefni þeirrar nefndar hafa nú verið færð til mannréttindanefndar Evrópuráðsins. Jafnréttisstofa á áheyrnaraðild að ráðgjafanefnd ESB um jafnréttismál og í vinnuhópi EFTA um jafnréttis- og fjölskyldumál. Jafnréttisstýra hefur um árabil sótt fundi kvennanefndar Sameinuðu þjóðanna (Commission on the Status of Women, CSW). Á þessu ári voru aðal umræðuefnin stúlkubarnið og möguleikar kvenna til menntunar og starfsþjálfunar. Á fundinum var nýrri stofnun, UN Women, hleypt af stokkunum en við stofnun hennar voru fjórar stofnanir sameinaðar. Að venju skipulögðu Norðurlöndin hliðarviðburði um möguleika kvenna til menntunar og árangur Norðurlandanna í jafnréttismálum.